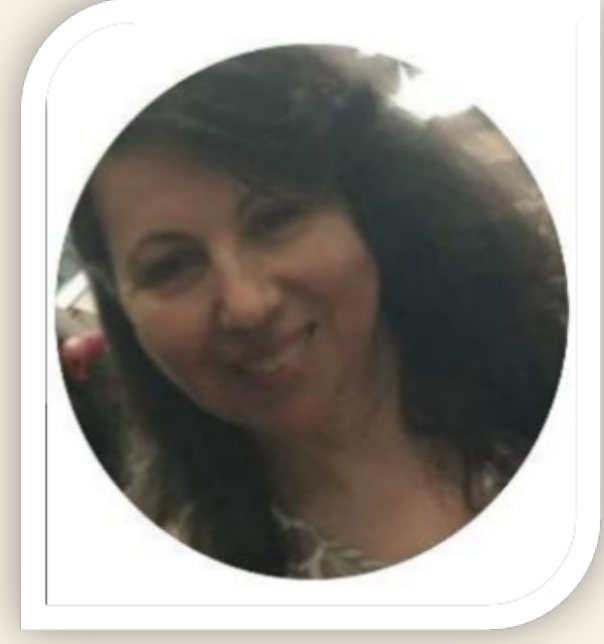

EY YOLCU !...

AYTEN ÇELEBİ

Nice kavganın, barışın, diyarın, etten ve metalden kapıların içinden geçerek ince sınıra dayandım, sıradayım...

Güneş ufka yaklaşırken, hasadı gelmiş bahçelerimden dünyanın ağır konuklarına ikram için kalıcı kil tabletler toplamaktayım.

Seninle, hangi zaman diliminde karşılaşırız bilmem, ama kolektif arenadan zaten tanışık olduğumuza ve ister neolitik isterse dijital çağda diyelim, bizi biz yapan şeylerin pek de farklı olmadığına inanırım.

Bin bir telaş içinde bu handan geçerken, beş duyumun sağladığı bütün imkanları kullanarak baktım çünkü kendime ve şehirlere ben...

Dinle bak...

Anahtarlarımı bırakıp öykülerini anlatacağım...

Hayata bozkırlarda adım attım.

Varoluş sürecimin başlarında iken, ilkin iliklerime dek inen hayret ve merak duygusunu taşıdım.

Fizikten, felsefeden, biyolojiden çok uzakken ve Hasan Dağı yaylamızın üstünde ürperten heybetiyle bize bakarken, hayal dünyamda hemen her şeye kendimce anlam yükleyip isimler takardım.

Bir keklğin kanat çırpışıyla, deliğine kaçan yılanın kıvraklığında tılsımlı bir halin hazzına batardım.

Keklik bulutlara, yılan dağın koynuna karıştırdı, ben ikisine de hayrandım.

Bazen kaya kovuklarında, dam arkalarında bazen de alıç dallarında kurulmuş kırlangıç yuvalarının çapraz bilmeceler gibi işlenişine takılırdım. Çözsen çözülmezdi.

Bu incelikte bir mimariden on kazığa gerilmiş çadırlara döner ve duvarları dökük şatomda, en çok Ayşe ile evcilik oynardım.

Geceleri, çıra ya da gaz lambası yakardık, hiç yerimde duramaz, aya ve yıldızlara akardım.

O kadar uzak oldukları halde öyle yakın öyle güleç gelirlerdi ki bana, erişkin yıllarımda

“Biz yıldızların tozuyuz” diyenlere kolayca inanacaktım.

O yaz boyunca en çok göklerle yarenlik ettim, ama bir de çok çok ırak yerlerden rüzgarlarla gelen ve çalılıarın arasında gizlenen peri kızlarının çıkmasını bekledim.

Sonra bir gece uyurken içlerinden en güzelini, bir atlının terkine binmiş ve sitemkâr bir edaya bürünmüş halde giderken gördüm, aynı ona benziyordu, Şeyda Abla’ya sanki!

Göçebelik kültürünü üstünden atamamış bir obanın kınalı kuzusu olarak sürünün kaymağını yer, sarnıç sularına kanardım.

Eteklerde ve te ötelerde yapılmış ev kümelerini bana, ilerde ineceğimiz köyümüz, kasabamız diye tanıttıkları için sapan taşlarının ulaşamayacağı o yerlere de hayrandım.

Nerden bilebilirdim ki, doğum nedir, ölüm nedir?

Beni leyleklerin getirdiğini bildiğimden midir nedir, olanlara hayretler içinde kalmıştım.

Daha on beş yaşındayken emmisinin oğluyla evlendirilmiş eğer belli, tura belikli Şeyda Abla’nın o hallerini keşke hiç görmemiş olsaydım.

Söylenene göre sekiz aylık hamileydi. Eli yüzü şişmişti.

Son günlerde neşesizdi, arada bir görünür, hemen içeri girerdi.

Bu sefer çıktığında ağlın bizim eve yakın tarafında yere yığılmış dili dişi kitlenmişti.

Nadiye Ebe, “Kaşık getirin, kaşık!” diye bağırırmaktaydı.

Ağzından çıkan köpükler aklımda çakılı kaldı.

Şeyda abla hiç konuşmadı.

Hacı Hasan’ın oğlu ile, Cindarlıların Nasibe, bir de Kıl Kuyruk’un torunu onu eşek üstüne yükleyip kasabaya götürdüler.

O günden sonra, yavşan yeşili yamaçlara çöken ağır hüznün hiç bitmedi.

Bazen bir çobanın kavalından bazen dağın yarıklarından fışkırarak kılcallarımıza kadar işledi ve bir daha kimseyi terketmedi.

“Dağlar taşlarla başlar ilkin

İnsan acıyla!”

Demek öyleydi...

Hayat, annem gibi değildi. Okşamadan omuzlarıma dokunan ağır bir eldi.

Güz mevsimi kasabaya inildi.

Çocuk kalbim yaylalarda yaşadıklarını, yıllar yıllar sonra hatırlamak ve anlamlandırmak üzere unutuvermişti.

Herkeste kış hazırlığı, herkeste bir telaş...

Annem halı dokurdu, ben naz...

Ve hızla geçen sekiz yaz...

İlkokula başlamamla ortaokulu da bitirip yatılı öğretmen okuluna gitmem arasında geçen yıllar, bozkırların sessizliğinden olsa gerek, zinde zihnime temel ve sarsılmaz bilgiler koydular.

Çocukluğumun hülyalı yollarında kendimce keşifler yaparken bir cebim de kuru üzüm ve kavurga, diğerinde sevgi ve onaylar doluydu...
Annemin aferinleri boldu.
Çiftçilik ve ticaretle uğraşan babam aynı zamanda bağlamacıydı.
Akşamları dostlarını toplar kendi bestelerini söyler, çalardı.
Perdeler arasından kayan ve duyguları coşturan ellerini hayranlıkla takip ederdim.
Çok sihirli bir şeydi bu...
Radyoda bir türkü duyduğumda oklavayı bağlama sayar parmaklarımla kayardım.
Ulviye, Zöhre, Nevin, Menekşe, Hüseyin oyun arkadaşlarımdı.
Kimi mızıkçılık yapıp oyuna çomak sokarken kimi her şeye zevk katardı.
Komşularımız akrabalarımızdı.
Uzak komşular soydaş.
Annem yine halı dokurdu ben yine naz...
Küçük bir haliya ya da kartona kare kare ve türlü renklerle işlenmiş örneği takip ederek tek ilmekten kocaman halılar çıkartırdı.
Bir türlü aklım almazdı. Bu kıvrak el hareketinden nasıl mihrap çıkardı, nasıl çiçek desenli göbek.
Uzun boylu tahta tezgahlara yukardan aşağıya yol yol gerilmiş ince sicim gibi ipler halının iskeleti ve ömür çizgisi gibiydiler.
Ben oynarken yahut izlerken, sıra sıra atılan ilmekler kirkitle sıkılaştırılır, üstteki sıraya geçilirdi.
Günler, haftalar ve bazen aylar sürer, halı biter, yere serilir, eğrisine doğrusuna bakılırdı.
Satışa çıkmadan önce yapılan değerlendirmeler ve eleştiriler dokunmuş halı için çok geç kalırdı ama dokunacaklar yararlanırdı elbet...
Hemen her evde her kadının verdiği emek, akşamları pınar başlarında su sırası beklerken ya da imece usulü bulgur çekerken tadından yenmez dedikodu ve yorumlarla taçlanır, arta kalanlar ertesi güne ve haliya eşlik eden kişiye saklanırdı.
Kendi coğrafyamda Aksaray ile ilk kez tanışmam gözlerimde çıkan arpacık sayesinde oldu.
At arabası uzun ve sarsıcı bir yolculuktan sonra kerpiç evin önünde durmuştu.

Yaşlı kadın gözlerime kaynatılmış sudan çıkardığı arpaları bastı ve üzerini tülbentle kapattı, soğudukça tekrarladı, “nazar nazar” diye yüksek tonda seslenerek değen yerlerimden o gözleri söktü söktü çıkardı.

Babam, arabacıya gelmişken şehrin merkezine geçip Sümerbank’a uğrayalım diye yön verince, çapaktan kirpiği birbirine yapışmış gözlerimi acıtarak dört açtığımı hatırlıyorum. Acı çeksem de bir daha hiç kapatmadım hiç!
Kavaklıklardan, taş yapılı, demir pencere evler arasındaki ince sokaklardan, nazlı nazlı akan Ulu Irmak’ın hemen yanından geçerek Hükümet Binası’nın önündeki meydana indik. Görkemli ve eski taş yapının dış merdivenlerinden ivedilikle çıkan şahıslar...

Geniş alana serilmiş kilimler, halılar, pazarlık içinde ahali ve tüccarlar, babamla el sıkışan şapkalılar, kimi kolu çantalı, topuk ayakkabılı kimi şalvarlı hanımlar, eli kâğıt helvalı, balonlu çocuklar, satıcılar...

Buğday toplayan güvercinler, bina kapılarının üstünde tabelalar...

Bankalar, basmacılar, faytonlar, ilerde yemyeşil bir park...

Karşıda Ulu Cami...

Ve gözlerimi yukarı kaldırdığımda koca dağ!

Nasıl mutluydum bilerseniz.

Bağlı bahçe gibiydi içim.

Uzun hayallerden sonra sanki emelime ermiştim.

Yamaçlardan kendisine seslenip el salladığım yerdeydim.

Artık, şehrimle tanışmaya dolu dizgin devam edecektim.

İpek Yolu’nun geçtiği şehrin Mezopotamyalı tüccarların getirdikleri mallarını takas ettikleri yer olduğunu da yıllar sonra öğrenecektim.

Tanıklık ettiğim asıl pazar

Taşpınar’daydı ama...

Yaz ve güz aylarında, Sınasa, Elmacık, Helvadere adlarıyla bilinen ve topluca Su üstü köyleri denen yerlerden eşeklerle üç etekli kadınlar gelirdi.

Türlü meyvelerle doldurulmuş heybelerini Gülsün Halamların kapıya indirir, geceyi de orda geçirirlerdi.

Bazen annemle birlikte giderdik bazen de yalnız ben. Bir daha aynı tadı bulamadığım, üzüm, elma, armut, alıç ve eriklerden kilo kilo alırdık.

Karşılığında ederi kadar buğday, arpa verirdik.

Vermeden almazdık ya da almırsak karşılığını mutlaka verirdik.

Zamanla bu sıradan eylemin, evvel ezelden beri, türler, hücreler ve toplumlar arasında durmaksızın işleyen, her alanda adı değişen, ama özü hiç değişmeyen bir çark olduğunu anlayacaktım...

Bir de insanla insan, insanla doğa ilişkilerinin olumlu olumsuz hatlarının aynılığını.

Ablam Iraz Aksaray’a taşınınca daha çok onun yanında kalmaya başladım.

Benim için çok heyecan vericiydi.

Yıllar içinde gelişen ve attan, dövenden biçerdövere yükselen Taşpınar’dan dolmuşlarla gelen yolcular, silolara yakın yerdeki duraklarda inerlerdi.

Bizi ziyarete gelen kız arkadaşlarımla hasbihal edip ağırladıktan sonra onlarla bir olup cadde sokak dolaşırdım.

Gezimizi Küçük Bölcek'ten başlatır,
Somuncu Baba'nın mezarına kadar ulaşır, eski hapishane tarafından Nevşehir yoluna çıkıp eğri minarenin yanından geçerek eve dönerdik.
Oraya yakın yerde bulunan
Lisenin özel taştan ve estetikten zengin yapısı içimde rahatsız hisler uyandırır ve ben, yolum bu okuldan geçmediği için hayıflanırdım.
Giderek şehrimin dokusunu, tarihini, coğrafyasını da araştırmaya başladım.
Bir Taşpınar bir de yatılı okuduğum Niğde ile kıyaslardım.
Dünyam henüz bu kadardı çünkü.
Aşıklı, Acemhöyük,
İhlara ve Sultanhanı kapılarından girip kaybolana dek bu kadar.
O kapılar ki, taştan, bakırdan, tunçtan, demirden saplıydılar, benim için tasavvur edilemez zaman ve alanlara açıldılar.
On iki bin yıl öncesinin ve siyah, kahve, yeşil obsidyenlerin oluşturduğu bir aynayı tutmaktaydılar.
İçinde;
Avcı toplayıcılıktan yerleşik düzene geçen insanlar vardı.
Melendiz Çayı'nın kenarına köy kurup adını da Aşıklı koymuşlardı.
Kapılarında koyun, kuzu, odalarında çanak çömlek vardı.
Bir ağacın altında toplanmış uzak komşularıyla değiş tokuş yapmak için bıçak, kolye, bilezik yapıyorlardı.
Eteklerinde, papatya, iğde, alıç, ahlat topladığım dağda meğer binlerce yıl önce hayat vardı.
Bulutlara bakarken aradığım sırrı, onlar da belki taşlarda arıyorlardı.
Aradaki fark aynı doğaya değişen zamanlardan bakmış olmamızdı.
Onlardan binlerce yıl sonra Acemhöyük göründü.
Asurlu tüccarlar yine mal ve benzer duygular taşıyorlardı.
Aradan yine yüzyıllar geçtiğinde, türlü korkularla İhlara Vadisi'nde kayaların içine evler, kiliseler yapan insanlar, sığındıkları yerden sıra sıra çıkıp ibadete geçiyorlardı.
Bundan bin yıl önce Sultan Hanı'nda Selçuklu Sultanı Alaaddin Keykubat kervansaraylar yaptırdı.
Nice tüccar ve yolcu birlikte gülüp birlikte ağlarken, hüznle baktılar Hasan Dağı'na...
Gurbetten/ hasretten izler bıraktılar han duvarlarına.
Kapılar hep açıldı.
Aynada bir devir kapanırken diğeri açılmış, ortaya birbirine benzeyen ama gelişmişlik düzeyi değişen yapılar çıkmıştı.
Belki de tarih dümdüz ilerleyen bir yol değildi. Her yeni düzen, kendinden öncekini bütünüyle silmeden onun içinden doğuyor, ihtiyaçlar çözümleri, çözümler yeni ihtiyaçları yaratıyor; insan kurduğu yapıyla değişirken değiştirdiği dünyanın içinde yeniden biçimleniyordu.

Yıllar sonra adını koyacağım o devinimi, meğer çocukluğumdan beri dağda, pazarda, halı tezgahında ve şehrimin binlerce yıllık katmanlarında seyrediyormuşum.

Öğretmen Okulundan tıp fakültesine geçtiğimde kendi ömrümün çağını atlamıştım.
İstanbul'un büyüğü atmosferinde önce bir durup bir derin nefesler aldım.
Bir yanda boğaz ve görkemli yalılar, diğer tarafta yıkıntılar...
Dolmuşlarında arabesk şarkılar, gazinolarında İtri'den, Dede Efendi'den, Münir Nurettin'den, Hüzzam, Uşşak, Kürdili Hicazkar repertuarlar.
Yaşadığım yerlerde yakıcı şekilde hissedilmeyen ama her sokakta her semtte ve her açıdan bağırımlarla birlikte görülen zıtlıklar ülkesiydi burası.
İyi kötü, fakir zengin, güzel çirkin, alıp veren, vermeyen, verip alamayanların ülkesi...
Formal kokan kadavra salonlarında insan bedenini kesip parçalaya anatomisini öğrenmeye çalışırken, bir metropolün ölü damarlarında akamaz olur, oradan çıkınca martıların uçuşuna ve Sahaflardan Yeni Kapı'ya uzanan akışa kapılırdım.
Kapalı Çarşının, hatırnaz kuyumcu ve alıcılarıyla, köprü altlarında, hisar kalıntılarında, sokak arkalarında didinen çöp toplayıcılarının, aynı şehirde aynı zamanda ama ayrı çağda var oluşuna şaşardım.
Başlarda hiç aldırmasam da yaşadıkça ve okuyup tarttıkça, çocukluğumdan beri gördüğüm karşıtlıkların rastlantı olmadığını anladım.
Dünyayı durağan değil, çatışarak, dönüşerek ve birbirini doğurarak ilerleyen ilişkiler içinde okumayı öğrendim.
Adını biliyordum artık.
Diyalektik!
Üniversitenin içine girince keşfe muhtaç dünyam, biyoloji, fizyoloji, biyokimya, fizik gibi çıkması zor alanlara açılacak ve ben mikro evrenle makro evren arasındaki o muazzam bağ ve ağı anlayana kadar çok bocalayacaktım.
Hücre çekirdeğinde bulunan DNA üzerinde tek bir gen değişikliğinin bile insanda yaratabileceği hastalıkları okudukça kendi dehşetimi yaşayacaktım.
Bir insanın oluşumu, döllenme, rahme yerleşme, bedene dönüşme, gelişme ve doğum!
Ama daha bunlardan da önce maddenin yolculuğu var.
Akıllara durgunluk veren ve bir döngüyü sergileyen mucizevi sarmal, müthiş bir şey!
Ve Şeyda Abla aklıma düşer!
Kırk yıl icra ettiğim mesleğimin sosyal sorunlarla ağırlaşan kısmı başka bir yazının konusu.
Kadın olmanın bedeli ise yüz yılların...
Ama ben burada varlık bilincine varmanın önemini özellikle vurgulamalıyım.

Bir ilmek, bir harf, bir adım, bir hücre, bir organizma, bir sözcük, bir nota!..

Bağlamanın tellerini ve titreşimlerin hangi seslere evrildiğini artık anladım.

Her evrenin ve her resmin, heykelin içinde olduğu gibi müziğin içinde de muazzam bir matematik, edebiyat, dünya görüşü ve katmanlı düzey vardı.

Bunları kavradığımda kasabam ve halıları gerilerde kalmıştı.

Aslında Taşpınar ve Aksaray'da yaşarken öğrendiğim şeyler ve aldığım hisseler hayatım boyunca pek değişmediler.

Farkındalık farkı vardı bir tek.

İşleyişi anlamadan yaşamak neredeyse kör ve sağır kalmak gibi bir şey.

Bakıyor görmüyor, duyuyor anlamıyor, doğruyu seçemiyorsun...

Bilim ve sanat, tarifsiz güzellikler sunup sayısız şey öğretirken zihnini açarak nerede olduğunu da gösteriyor.

Üzerinde, yüklendiğin sorumluluğun ince sancısı ve tatlı heyecanı oluyor elbet.

Deneyimlerinin değerini biliyor, yol işaretlerini tanıyorsun...

Mutluluğun, varlıkla değil, vermekle ve inanmakla ilişkili olduğunu anlamak bu bilinç düzeyine rastlıyor.

Hem kendimden hem de yıllar süren hekimliğimde tanıklık ettiğim şeylerden çıkardığım sonuç bu...

Hastanelerin sistemin ufak bir parçasını değil, bütünü içerdiğini gördüm, yaşadım.

Eğer bu tablonun içinde doktorsan vicdanın hep sorgudadır.

Dünya servetinin, sağlıklı tek nefesi bile alamadığı haller yok değil, ama yoksulluğun bitirdiği nefesler hayli fazladır. Azmanlaşmış çarkın, kıtalara göre ağırlığı da farklıdır.

Bu tespit ve düşüncelerle hep yazmak, anlatmak istiyorsun.

Yaşadığın çok çok büyük bölgelerde hayatı dokurken gidiş yönlerini aklında, yüreğinde taşıyan küçük örneğinle dolaşıyor, geçmişin hesabını yapıyorsun.

İşte böyle!

Aldıklarım iyiydi.

Kısa ömür en güzel verişler için değerliydi.

Yediden yetmişime geçtiğimde, dişimle tırnağımla büyüttüğüm bana özgü şehrimde, asası elinde bir gezgin gibi yaşıyorum.

Bir yanımda hatıralar, bir yanımda sözcükler var.

Halımın deseni eşikte.

Merak, emek ve öğrenmekten geçen öz duruyor içimde.

Teslim etmek istedim sadece...

Ağustos 2026/Ankara

